

Makale Gönderilme Tarihi / Article Submission Date: 09-10-2019

Makale Kabul Tarihi / Article Acceptance Date: 22-07-2020

Araştırma Makalesi / Research Article

INTERNATIONAL JOURNAL OF HUMANITIES AND EDUCATION (IJHE),
VOLUME 6, ISSUE 14, P. 750 – 777.

ULUSLARARASI BEŞERİ BİLİMLER VE EĞİTİM DERGİSİ (IJHE), CİLT 6,
SAYI 14, S. 750 – 777.

Atasözlerinde Deyim Aktarması

Mehmet BULUT¹

Özet

Bu makalede Türkiye Türkçesinde yer alan atasözleri üzerinde deyim aktarmaları ve deyim aktarmalarının türleri tespit edilmeye çalışıldı. Deyim aktarması (istiare, metaphore) aralarında benzetme ilişkisi kurulan iki şeyin adından birinin geçici bir süre ile diğer adın yerine kullanılması olayıdır. Türkçede tarih boyunca güzel söz kullanma bir gelenek olarak devam etmiştir. Tüm edebi dönemlerimizde ve tüm kültürel katmanlarda bunu görmek mümkündür. İslam öncesi, İslam etkisi altındaki dönem ve Batı etkisinde yaşanan dönemlerde güzel ve etkili söz söyleme örneklerini görebiliyoruz. “Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü 1” (Aksoy, 2014) adlı eserinde tespit ettiği 2667 adet atasözü bu çalışmada esas alınmıştır. Eserde verilen atasözlerinden 143’ünde deyim aktarmasına rastlandı ve bu atasözlerinin anlamları ve aktarmanın nasıl yapıldığı açıklandı. Atasözleri, aktarma çeşitlerine göre gruplandırılmış ve kendi içlerinde alfabetik olarak sıralanmıştır. İnsandan doğaya aktarım türü en çok rastlanan deyim aktarması olurken sırasıyla, doğadan insana aktarım, somutlaştırma, duyular arası aktarım, doğadan doğaya aktarım tespit edilen aktarım türleridir.

Anahtar kelimeler: Atasözü, deyim aktarması, öğretilme, istiare, metafor, Ömer Asım Aksoy.

Transferring Idioms in Proverbs

Abstract

In this article, it was tried to identify the types of statement transfers and statement transfers on the proverbs in Turkish. Expression transfer (isis, metaphore) is an event in which one of the two things that has an analogy relationship is used temporarily and replaces the other name. It has continued as a tradition of using beautiful words throughout history in Turkish. It is possible to see this in all our literary periods and all cultural layers. We can see examples of beautiful and effective rhetoric during periods of pre-Islamic, Islamic-influenced periods and Western influence. 2667 proverbs identified in his work "Dictionary of Proverbs and Phrases 1" (Aksoy, 2014) are based on this study. In 143 of the proverbs given in the work, the expression was found and it was explained how these proverbs were understood and how to transfer them. Proverbs are grouped according to the types of transmissions and are alphabetically sorted in themselves. While the type of transfer from person to nature is the most common expression transfer, respectively, transfer from nature to person, embody, intersensory transfer, transfer from nature to nature are the types of transmissiondetected.

Keywords: Proverb, statement transfer, disgust, consultation, metaphor, Omer Asım Aksoy.

¹ Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeni Türk Dili Doktora Öğrencisi, MEB. E-posta: Mbulut2071@gmail.com. Orcid: 0000-0001-6137-096X.

Giriş

Atasözleri her ulus için çok değerlidir. Türkler de büyük ve eski bir ulus olarak çokça atasözüne sahiptir. İlk yazılı belgemiz olan Göktürk Abideleri'nde bunun örneklerini görüyoruz. “*Tokuz Oguz Beğleri, bu sabımın katıydı tıngla: Dokuz Oguz beyleri, bu sabımı adamakıllı dinle*” örneğinde “sab” olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sözcük Uygur metinlerinde de aynı görevle kullanılır. Daha sonraki yazılı kaynaklarımızda da atasözlerine rastlamaktayız. Divan-ı Lügat’it Türk, Dede Korkut vd. Türk edebiyatının hangi koluna bakarsanız bakın atasözlerini mutlaka görürsünüz. Divan edebiyatı da dahil. Özellikle *Mahallileşme akımıyla* birlikte atasözleri çokça yer almıştır.

Bugün Türkçede ölçünlü dildeki zengin atasözleri varlığının yanı sıra, Anadolu ağızlarındaki atasözlerimiz de büyük bir zenginlik göstermektedir. Bir bölümü Türkçenin eski dönemlerinden gelen, bir bölümü ise doğrudan doğruya Anadolu halkının kendi bilgeliğine, deneyimlerine dayanan bu sözler gerçekten, çok özgün, çeşitli söz sanatlarıyla anlatım yönünden çok başarılı örnekler oluşturmaktadır. (Aksan, Türkçenin Zenginlikleri İncelikleri, 2005, s. 157-158) Bilindiği gibi insanoğlunun deneyimlerinden, bilgeliğinden ve benzetme gücünden kaynaklanan atasözleri dünyanın her dilinde vardır; çoğunlukla bir tümce biçiminde oluşarak bir yargı anlatan, kimi zaman ölçü ve uyakla, söyleyiş açısından daha etkili olmaya yönelik sözlerdir. Her ulusun kendi deneyimleriyle, bilgeliğiyle oluşturduğu atasözleri bir dil birliğinin dünya görüşünü, yaşayış biçimini yansıttığı gibi o toplumun kültür tarihiyle ilgili, önemli ip uçları da verir. (Aksan, 1982, s. 40)

Deyim Aktarması (İğretileme, istiare, metafor, okşama)

Deyim aktarması, bir şeyi kendi adıyla değil de başka bir yakıştırma ile tanımlama (gecenin soluk bakiresi: ay) ya da bilinmeyeni bilinene benzeterek betimleme işidir. Türkçe doğaya ve somuta bağlı anlatımın güçlü olduğu bir dildir. Çünkü Türkler doğanın zorluklarıyla, iklimle, coğrafyayla, hayvanlarla iç içe ve zorlu bir hayat sürmüştür. Bu yüzden bu anlam olayının hem bol hem de kendine özgü örnekleriyle Türkçede karşılaşılmaktadır. Doğan Aksan bu konuyu şöyle açıklıyor:

En eski ürünlerinden bugüne kadar, değişik lehçeleriyle Türkçeyi bir bütün olarak ele alacak olursak, anlambilim açısından onun en önemli özelliklerinden birinin "doğaya dayalı anlatım" olduğu görülür. Bir başka deyişle, bu dilin genellikle "somut anlatım"a yöneldiği ve yüksek bir betimleme gücüne sahip bulunduğu söylenebilir. Bu yargının en belirgin kanıtları arasında, onun hemen hiçbir dilde rastlanmadık ölçüde doğaya dayalı, geniş ve ayrıntılı bir renk dünyasına sahip

olması, dildeki deyimlerin büyük bir bölümünün aktarmalı (metaphorical) anlatıma yönelmesi, hayvan ve bitki adlarından, insanların bedensel ve ruhsal yapılarından davranışlarına kadar pek çok kavramın bu yolda adlandırılması gösterilebilir. Kimi yabancı araştırmacılar gibi H. W. Brands da bu niteliğe değinmekte, Türkçeyi *bildkräftig* 'imge gücü olan bir dil' biçiminde nitelendirmektedir. Bugünkü Türkiye Türkçesi, Batı grubu içindeki yakın lehçeleri ve özellikle Anadolu ağızlarıyla aynı özelliği göstermektedir. Ayrıntılı bir biçimde, renk tonlarının doğaya dayalı olarak anlatılması camgöbeği, vişneçürüğü, ördekgagası, yavruağzı, böcekkabuğu, devetüyü, kavuniçi... gibi pek çok örnekte kendini gösterir. Birçok dilde, ana renklerin birkaçının aynı kökten türediği Hint Avrupa dillerinde bu nitelik görülmez. (Aksan, 2000, s. 101-102)

Lakoff ve Johnson metaforu şöyle tanımlar: “Diller insanlığın düşünce yapısında oluşur ve gelişirler. Metaforlar insanın içinde yaşadığı dünyayı nasıl algıladığını, çevresinde var olan nesnelere, olay ve durumları nasıl değerlendirdiğini gösteren ifadelerdir. Metaforun özü bir tür şeyi başka bir tür şeye göre anlamak ve tecrübe etmektir.” (George Lakoff, 2010, s. 27) Metafor dünyayı algılamının önemli yolları sayılan karşılaştırma ve benzetme ile yakından ilgilidir. (Kemal, 2003, s. 5)

Metafor, bir lafza aralarındaki benzerlik alakası dolayısıyla lügat manasının dışında yeni bir mana vermek olarak tanımlanmaktadır. (Saraç, 2000, s. 98)

Deyim aktarmalarının (Osm. İstiare, Yun. Metafora, halk dilinde okşama/okşayış) çoğunluğu, yalın benzetmenin (teşbih-i belîğ) daha da kısaltılması sonucudur. Osmanlıcada deyim aktarması için teşbih-i muzmer-ül-edat terimi kullanılırdı. Aralarında eşdeğerlik ilişkisi kurulan anlamlı öğelerden birini öbürünün yerine kullanma sanatıdır. Bu kullanımda karşılaştırma yapacak gibi, -e benzer türü edatlar kullanılmaz. Yaşamın ilkbaharı sözünde, “gençlik” çağını belirten ilkbahar deyim aktarması ürünüdür. Yanaklarındaki güller deyiminden anlaşılan “gülümseme”dir. Deyim aktarması için kullanılan birkaç tanım daha vardır. “Aralarında uzak yakın ilgi bulunan iki şey arasında bir benzetme yoluyla ilişki kuran, birinin adını ötekine aktaran bir eğilim, bir dil olayıdır.” (AKSAN, 1978) “Aralarında eşdeğerlik ilişkisi kurulan anlamlı öğelerden birini, öteki yerine kullanma sonucu oluşan değişmece türü.” (Kâmile İMER, 2013) ve “Bir şeyi kendi adının dışında, türlü yönlerden benzediği başka bir şeyin adıyla anma. (DİLÇİN, 2005)” Deyim aktarması olarak da anılan bu sanatın beş türü vardır. (AKSAN, 1978)

- a) İnsandan doğaya aktarma: İnsanın fiziksel veya ruhsal bir özelliğini doğada var olan bir varlığa aktarma işidir. Örneğin baş sözcüğü doğada yolun başı,

hükümetin başı, dağın başı vb. anlamlarda kullanılmaktadır.

- b) Doğadan insana aktarma: Doğada var olan hayvan, meyve, sebze, cisim, nitelik anlamlı sözcükler insan için kullanıldığında bu anlam olayı ortaya çıkar. Örneğin kurnaz insanlar için *tilki*, argoda *hıyar*, nitelikte *tatlı* vb.
- c) Doğadan doğaya aktarma: Doğada var olan hayvan ve bitki adları benzetme yoluyla birbirlerine ad olur. Örneğin *kuzukulağı* bitkisi.
- ç) Duyular arası aktarma: İnsanın sahip olduğu beş duyusu arasında yapılan aktarım çeşididir. Anlama güzellik katmak için yapılır. Örneğin “tatlı bir söz” yapısında tatlı tatma duyusuyla algılanabilirken söz işitme duyusudur. Yani tatmadan işitmeye bir aktarım yapılmıştır.
- d) Somutlaştırma: Soyut bir kavramı anlatırken daha anlaşılır, akılda kalıcı bir şekilde ifade etmek için kullanılır. Aslında insanlar somut düşünceye daha yatkındır. Bu yüzden gözünün gördüğü, kulağının işittiği, dokunabildiği, tattığı ve koklayabildiği şeylere daha çabuk ve kesin inanır. Bu gereklerden dolayı soyut düşünceler somutlaştırılır. Bunu da en çok deyimlerde görebiliriz. *Kulağına küpe olsun, etekleri tutuştu, yüreği buz kesti...*

a) İnsandan Doğaya Aktarma: Türkçede insanın organları ve vücut bölümlerinin yanı sıra, yiyeceklerin kimi bölümlerinin ve doğadaki nesnelere anlatmak üzere doğaya aktarıldığını görüyoruz. (AKSAN, Anlambilim, 2009) Yaptığımız incelemede Türkçede en çok yapılan aktarım türü bu yolla yapılmaktadır.

Abdal ata binince bey oldum sanır, şalgam aşı girince yağ oldum sanır. “Görmemiş kişi, rastlantı olarak layık olmadığı bir duruma kavuşsa bu durum kendisinin hakkı imiş gibi aptalca böbürlenir.” (Aksoy, 2014, s. 106)

İlişki Ögesi: “Görmemiş kimse rastlantı sonucunda layık olmadığı bir duruma kavuştuğunda, bu durum kendisinin gerçekten hakkıymış gibi aptalca böbürlenir” anlamında kullanılan bir söz” (sozluk.gov.tr, 2020). Burada şalgam bitkisi insanlara has olan bu işi yapıyormuş gibi söylenerek insan yerine konmuş ve bir deyim aktarması oluşturulmuştur.

Acar tazı çullu da belli olur, çulsuz da. “Değerli kişi, gösterişi, giyim kuşama olmasa da değerinden bir şey yitirmez; nerede olsa tanınır.” (Aksoy, 2014, s. 107)

İlişki Ögesi: Çul, kılık kıyafet anlamında kullanılmıştır. Tazının kıyafet giymesi insandan doğaya aktarım yapılmıştır.

Acemi katır kapı önünde yük indirir. “*Beceriksiz ve anlayışsız kişi, kendisine yaptırılan işi en kötü evresinde yüzüstü bırakır.*” (Aksoy, 2014, s. 107)

İlişki Ögesi: “Bir işin yabancıısı olan, eli işe alışmamış, bir işi beceremeyen.” anlamında kullanılan acemi insanlar için kullanılan bir sıfatken burada katır için kullanılmış ve deyim aktarması yapılmıştır.

Açın karnı doyar, gözü doymaz. “*1.Uzun zaman aç kalmış kimse bu durumu unutmaz, bol yiyeceğe kavuşsa da içinde yine aç kalma korkusu vardır. 2. İhtiraslı kimse doyma, yetinme bilmez.*” (Aksoy, 2014, s. 112)

İlişki Ögesi: Göz insan organı olarak kendi başına acıkan, doyan bir sisteme sahip değildir. Doymak ise canlıların gerekli besinleri çeşitli yollardan ihtiyaç halinde bünyelerine katmasıyla oluşan istemli bir davranıştır. Genel olarak insan davranışı olarak adlandırabildiğimiz için deyim aktarması yapılmıştır.

Aç karın katık istemez. “*Büyük gereksinme içinde bulunan kişi, lüks peşinde koşmaz. Eline geçen değersiz nesnelere bile beğeni ile karşılır.*” (Aksoy, 2014, s. 112)

İlişki Ögesi: Karın mide olarak da adlandırılan bir organımızdır. İnsan gibi isteme eyleminde bulunamayacağı için deyim aktarması yapılmıştır.

Aç tavuk kendini buğday ambarında sanır. “*Yoksul kişi, kendini bolluğa kavuşma hayaline kaptırır. O zaman yapacağı işleri şimdiden tasarlar.*” (Aksoy, 2014, s. 113)

İlişki Ögesi: Sanmak eylemi insanlara has bir özellikken tavuğa aktarılarak deyim aktarması yapılmıştır.

Ağaca balta vurmuşlar “sapı bedenimden” demiş. “*Bir kimseye en büyük kötülük, nankör olan yakınlarından ve kendi yetiştirdiklerinden gelir.*” (Aksoy, 2014, s. 118)

İlişki Ögesi: Cansız bir varlık olan ağacın insana ait bir özellik olan konuşma eylemine sahip olması deyim aktarması yapıldığını göstermektedir.

Ağaç meyvesi olunca başını aşağı eğer. “*Faydalı eser veren, erdem ve bilgi ile donanmış olan insan, kimseye yüksekten bakmaz, alçakgönüllü olur.*” (Aksoy, 2014, s. 119)

İlişki Ögesi: Baş insanın bir uzvuyken benzerlik ilişkisiyle ağacın en son çıkan, göğe en yakın kısımlarını ifade etmek için kullanılarak deyim aktarması yapılmaktadır.

Akarsu çukurunu kendi kazar. “*Bir şeyler yapma isteği ve gücü bulunan kişi, uygun bir çalışma yönü ve alanı bulur.*” (Aksoy, 2014, s. 126)

İlişki Ögesi: Kazmak eylemi istemli olarak yapılan bir iştir. Akarsuyun bu yetiye sahip olmaması, bunun insana has bir özellik olduğu düşünülürken deyim aktarması yapılmıştır.

Akarsuya inanma, eloğluna dayanma. “ Akışı ne kadar yavaş olursa olsun, akarsuya girmek tehlikelidir. Birkaç beğenilir duruma bakıp eloğluna güvenmek doğru değildir.” (Aksoy, 2014, s. 126)

İlişki Ögesi: İnanmak fiili güvenmek anlamında kullanılmıştır burada. Bu tabir insanlar için kullanılır. Akarsu cansız bir varlık olduğundan insandan doğaya deyim aktarması yapılmıştır.

Akça akıl öğretir, don yürüyüş. “Bol olanaklar, insanların iyi işlere girişmesini kolaylaştırır. Kılıksız olduğu için kısıla büzüle yürüyen kişi giyimli kuşamlı olduğu zaman dikkati çekecek kadar güzel yürür.” (Aksoy, 2014, s. 128)

İlişki Ögesi: Akıl öğretmek, akıl vermek insanların birbirlerine ne yapması, nasıl davranması gerektiğini ifade eder. Paranın akıl öğretmesi söz konusu olamaz. Bu şekilde deyim aktarması yapılmıştır.

Alacağım olsun da alakargada olsun. “Almak olanağı bulunmasa, dahası borçlu ile dövüşmek gerekse bile alacaklı olmak iyi bir şeydir.” (Aksoy, 2014, s. 134)

İlişki Ögesi: Alacaklı verecekli olma durumu insanlar arasında gerçekleşir. Kargadan alacak verecek olması söz konusu olamaz. Deyim aktarması insandan doğaya şeklinde olmuştur.

Alçak yerde tepecik kendisini dağ sanır. “Bilgili kimselerin bulunmadığı bir toplulukta az bilgili kişi dâhilik taslar.” (Aksoy, 2014, s. 135)

İlişki Ögesi: Sanmak eylemi insanlara hastır. Burada tepeye aktarılmıştır.

Alet işler, el övünür. “İnsan ne kadar usta olursa olsun, gerekli araçlar olmadıkça kusursuz iş yapamaz.” (Aksoy, 2014, s. 136)

İlişki Ögesi: Övünmek insanların bir davranışıdır. Elin övünmesi söz konusu değildir. Deyim aktarması oluşmuştur.

Alışmış kursak, bulamacını ister. “Kişi yararlanmaya alıştığı şeyden yoksun kalmak istemez.” (Aksoy, 2014, s. 137)

İlişki Ögesi: Kursak sözlükte “Kuşların yemek borusu üzerinde bulunan, yiyeceklerin toplandığı torba biçiminde şişkin organ.” anlamıyla verilmiştir. Bir vücut uzvu olarak istemek eylemini gerçekleştirmez. Bu eylem arzu, istem ile olur. Deyim aktarması oluşmuştur.

Âlim unutmmuş, kalem unutmamış. “İnsan ne kadar bilgili olursa olsun, her şeyi aklında tutamaz. Unutulmaması istenen şey yazılmalıdır.” (Aksoy, 2014, s. 137)

İlişki Ögesi: Unutmak beşere mahsus bir olgudur. Beyin bununla varlığını sürdürür. Kalem gibi cansız bir varlığın bunu yapması beklenemez. Deyim aktarması bu şekilde olmuştur.

Altın eşik gümüş eşiğe muhtaç olur. “Zenginliğe de iş başında olmaya da güvenilmemelidir. Gün gelir zengin yoksullaşır. Muhtaç duruma düşebilir.” (Aksoy, 2014, s. 143)

İlişki Ögesi: Muhtaçlık insana has bir kavramdır. Eşiğin muhtaç olma durumu söz konusu olamaz. Deyim aktarması yapılmıştır.

Ataların sözü Kuran’a girmez; ama yanınca yürür. “Atasözleri tanrı sözleri değildir ama onun gibi kutsal sayılır; gereklerine uyulur.” (Aksoy, 2014, s. 159)

İlişki Ögesi: Yürümek canlı birçok varlık için söz konusu bir davranıştır. Genel olarak insana özgüdür. Sözlerin yürümesi söz konusu değildir. Deyim aktarması olmuştur.

At kaçmaz, et kaçar. “Atın iyi koşması için iyi beslenmiş olması gerekir.” (Aksoy, 2014, s. 162)

İlişki Ögesi: Etin kaçması mümkün değildir. Kaçmak istemli bir eylemdir. Bu sebeple deyim aktarması vardır.

Ayı “akım”, kirpi “yumuşagım” demiş. “Hiç kimse kusurunu, çirkinliğini görmez; dahası erdemleri, güzelliklerini bulunduğunu ileri sürer.” (Aksoy, 2014, s. 167)

İlişki Ögesi: Ayı ve kirpiye insana has olan konuşma yetisi verilerek deyim aktarması sağlanmış.

Aza demişler: “Nereye?” “çoğun yanına” demiş. “Az, her zaman çoğa uyar, ya da onun emrine girer.” (Aksoy, 2014, s. 169)

İlişki Ögesi: Soyut bir ifadeye insana has olan konuşma yetisi verilerek deyim aktarması sağlanmış.

Balık: “Çok konuşurum ama ağzım su dolu.” demiş. “Bir işi yapmaya gücü yetmeyen kişi “yapamam” demez de inanılmayacak bir mazeret ileri sürer.” (Aksoy, 2014, s. 178)

İlişki Ögesi: Konuşma özelliği insana hastır. Balıklara bu özellik aktarılmıştır.

Balık demiş ki: “Etimi yiyen doymasın, avımı yapan gülmesin. “*Canına kıyılan balığın böyle ilendiğine inanılır. Bu inanış, balık etine kolay kolay doyulmamasından ve balık avcılarının hep geçim darlığı içinde bulunan kimseler olmasından ileri gelmektedir.*” (Aksoy, 2014, s. 178)

İlişki Ögesi: Konuşma özelliği insana hastır. Balıklara bu özellik aktarılmıştır.

Başak büyüdükçe boynunu eğer. “*İnsan olgunlaştıkça daha çok alçakgönüllü olur.*” (Aksoy, 2014, s. 180)

İlişki Ögesi: İnsanın bir uzvu olan boyun bitkiye aktarılmış ve aktarım yapılmıştır.

Başını sallamayan kavak olmaz. “*Kendini bir sürü eğlenceye, çapkınlığa kaptırmamış genç yoktur.*” (Aksoy, 2014, s. 181)

İlişki Ögesi: Baş insan organı olarak ağacın üst bölümünü ifade etmek için kullanılmıştır.

Baş ol da eşek başı ol. “*Başta bulunanların, yetkisi geniş, saygınlığı büyük, olanakları çok olur. En önemsiz işlerde bile baş olmak, buyruk altında bulunmaktan iyidir.*” (Aksoy, 2014, s. 182)

İlişki Ögesi: İnsan uzvu olan baş hayvana aktarılarak aktarım yapılmıştır.

Bin tasa bir borç ödemez. “*Borçlu, üzümle borç sıkıntısından kurtulmaz. Çalışıp vermeye kurtulur.*” (Aksoy, 2014, s. 191)

İlişki Ögesi: Tasa soyut bir varlık olarak borç ödeyemez. İnsana has olan bir özellik borç ödemektir.

Bir dirhem et bin ayıp örter. “*Zayıf kimselerin vücudunda çirkinlikler bulunabilir. Biraz şişmanlamak bu çirkinlikleri giderir.*” (Aksoy, 2014, s. 194)

İlişki Ögesi: Ayıp örtmek kavramı cansız bir varlık için söz konusu değildir. Bu şekilde aktarım yapılmıştır.

Buğday mısıra demiş ki: “Aş ol, keş ol, hamur işine karışma.” (Buğday Hicaz’a giderken arpaya “ince yufkaya karışma” demiş.) “*Yetki yetenek, kişiden kişiye değişir. Herkes neleri yapabileceğini neleri yapamayacağını bilmeli, bunun dışında bir iş yapmaya kalkışmamalıdır.*” (Aksoy, 2014, s. 207)

İlişki Ögesi: Konuşma insana has bir özellik olarak buğdaya aktarılmış.

Bülbülü altın kafese koymuşlar, “ah vatanım” demiş. “*Kişi, yurdu dışında ne denli iyi bir yaşama ortamı bulunursa bulunsun, yine yurdunu arar.*” (Aksoy, 2014, s. 208)

İlişki Ögesi: Konuşma insana has bir özellik olarak bülbüle aktarılmış.

Çömlek demiş: “Dibim altın”, kaşık demiş: “girdim çıktım.” *“İç yüzünü iyi bilen kimseye karşı, kusurlarını gizlemeye çalışan ve yüksek nitelikleri bulunduğunu söyleyerek övünmeye kalkışan kişi, gülünç duruma düşer.”* (Aksoy, 2014, s. 225)

İlişki Ögesi: Konuşma insana has bir özellik olarak çömleğe aktarılmış.

Dağ başına harman yapma, savurursun yel için, sel önüne değirmen yapma, öğütürsün sel için. *“Yapacağın iyi bir işi, kimi etkenlerle ziyan olacak kadar, sonunu hesaplamadan yapma.”* (Aksoy, 2014, s. 226)

İlişki Ögesi: Baş insan organıdır. Dağın zirve kısmına şekil bakımından benzemekte ve aktarım yapılmaktadır.

Dağ başına kış gelir, insanın başına iş gelir. *“Dağ başında kışın nasıl fırtına eksik olmazsa kişinin yaşamında da yıpratıcı olaylar öylece eksik olmaz.”* (Aksoy, 2014, s. 226)

İlişki Ögesi: Baş insan organıdır. Dağın zirve kısmına şekil bakımından benzemekte ve aktarım yapılmaktadır.

Dertsiz bir kabak varmış, onun da başını kesip içini oymuşlar. *“Kesin olarak bilinmelidir ki dertsiz sanılan kişilerin de dertleri vardır.”* (Aksoy, 2014, s. 237)

İlişki Ögesi: Baş insan organıdır. Kabağın uç kısmına şekil bakımından benzemekte ve aktarım yapılmaktadır.

Deve boynuz ararken kulaktan olmuş. *“Elindeki ile yetinmeyip daha çoğunu isteyen, elindekini de yitirir.”* (Aksoy, 2014, s. 238)

İlişki Ögesi: Devenin boynuzu araması, elindekini de (kulağını) yitirmesi insanlara has bir özellik olan, az olanla yetinmemeyi örneklemek için kullanılmıştır.

Deveye “inişi mi seversin, yokuşu mu?” demişler; düz yere kıran mı girdi.” demiş. *“Bir işi kolay, sıkıntısız yapmak varken, ileri ya da geri yönde aşırı ve zor eyleme baş vurmak doğru bir tutum değildir.”* (Aksoy, 2014, s. 239)

İlişki Ögesi: Konuşma insana has bir özellik olarak doğaya aktarılmış.

Duvarın kulağı var, gözünü de unutma. *“Sır olarak söylenen söz, gizli yapılan iş, dört duvar arasında kalmaz, yayılır.”* (Aksoy, 2014, s. 250)

İlişki Ögesi: Duvara göz, kulak gibi insan organları verilerek aktarım sağlanmıştır.

Dünyanın iki başı bir araya gelmez. “İnsan dünya işlerinin hepsini istediği gibi yürütemez.” (Aksoy, 2014, s. 252)

İlişki Ögesi: Baş insan uzvu olarak doğa aktarılmıştır.

Dünya ölümlü, gün akşamlı. “Hiçbir durum sürekli değildir. Buna göre yaşamalı.” (Aksoy, 2014, s. 252)

İlişki Ögesi: Ölümlü olan canlılardır. Dünyanın ölmesi söz konusu değildir.

“Eğer” ile “meğer”i evlendirmişler, “keşke” diye bir çocuk olmuş. “Şu iş şöyle olsa bu iş böyle olsa dilemekle istediğimiz sonuca varamayız. Elde etmek istediğimiz sonucu dilekle değil, çalışmakla gerçekleştirmeliyiz.” (Aksoy, 2014, s. 257)

İlişki Ögesi: Evlenmek ve çocuk sahibi olmak insani özellikler olup doğaya aktarılmıştır.

Eski kaçmış, iğne iplik geri getirmiş. “Bir giysi azıcık yırtıldı diye atılmamalı, dikişle kullanılabilir duruma getirilebilir.” (Aksoy, 2014, s. 271)

İlişki Ögesi: Eski soyut bir kavram olarak kaçması mümkün değildir. İğne ipliğin de onu somut olarak getirmesi de mümkün değildir. Açıkça insan özellikleri bu öğelerin üzerine aktarılmıştır.

Eşeğe kaç gün yol gidersen demişler; onu bizlengiç (nodul) bilir demiş. “Tembel kişinin üretebileceği iş, kendisini çalıştıranın sıkıştırma tutumuna bağlıdır.” (Aksoy, 2014, s. 272)

İlişki Ögesi: Konuşma insana has bir özellik iken eşeğe aktarılmıştır.

Eşeğe rakı içirmişler, çulunu bahşiş vermiş. “Rakı içen kişi hem kabadayı olur, hem de ahmaklaşır. Kendini beğendirmek için nesi varsa şuna buna verir.” (Aksoy, 2014, s. 272)

İlişki Ögesi: Rakı içmek, sarhoş olmak ve bahşiş vermek insana has özelliklerdendir.

Eşeği düğüne çağırılmışlar “ya odun eksik, ya su” demiş. “İşi gücü başkasına hizmet etmek olan bir kişi kendisinin ağırlanacağı bir çağrı alsa şöyle düşünür: “Bu çağrı beni ağırlamak için değil, kendilerine hizmet ettirmek içindir.” Böyle düşünmekte de haklıdır da. (Aksoy, 2014, s. 273)

İlişki Ögesi: Konuşma insana has bir özellik iken eşeğe aktarılmıştır.

Eşek büyümekle tavla başı olmaz. “Yeteneksiz kişi yaşça büyümekle önemli işlerin başına geçmeye hak kazanmış olmaz.” (Aksoy, 2014, s. 274)

İlişki Ögesi: Tavla başı sözcüğündeki “baş” insan uzvuyken bir burada doğaya aktarılmıştır.

Gücük (şubat) “ya iti solundurum, ya devenin kuyruğuna çıkarım.” demiş. “Şubat ayında bazen çok sıcak olur, bazen de diz boyu kar.” (Aksoy, 2014, s. 294)

İlişki Ögesi: Konuşma insana has bir özellik iken şubat ayına aktarılmıştır.

İtin duası kabul olsa gökten kemik yağar. “Aşağılık kimsenin istediği olsaydı dünya, yalnız kendisinin işine yarayan, başkalarını rahatsız eden şeylerle dolardı.” (Aksoy, 2014, s. 333)

İlişki Ögesi: Dua etmek insanlara has bir özelliktir. Köpeklerin dua etmesi mümkün değildir. Bu sebeple insandan doğaya aktarım yapılmıştır.

İyiliğe nereye gidiyorsun demişler, “kötülüğe” demiş. “Birçok iyiliklerin karşısında kötülük vardır.” (Aksoy, 2014, s. 336)

İlişki Ögesi: Konuşma insana has bir özellik iken doğaya aktarılmıştır.

İyilik yap denize at, balık bilmezse Halik bilir. “Karşılık beklemeden iyilik yap. İlgili senden iyilik gördüğünü bilirse de Tanrı iyilik yaptığını bilir ve sen bu davranışından dolayı bir iç rahathığı duyarsın.” (Aksoy, 2014, s. 336)

İlişki Ögesi: Balığın değer bilmesi insana has bir özelliktir. Aktarım bu şekilde yapılmıştır.

Karga demiş ki: “çocuklarım olalı burnumu göme göme bok yiyemedim.” “Ana baba çocukları için her türlü özveriye katlanırlar. Kendilerinden çok onları düşünürler.” (Aksoy, 2014, s. 345)

İlişki Ögesi: Konuşma insana has bir özellik iken kargaya aktarılmıştır.

Karga şakırdamış bülbülüm sanmış. “Bir ustayı taklit eden aptal, kendini ustalığa yükselmiş gibi görür.” (Aksoy, 2014, s. 346)

İlişki Ögesi: Karga bed sesiyle, bülbül güzel sesiyle tanınır. Sanmak fiili insanların gerçekleştirdiği bir eylemken hayvana aktarım yapılmıştır.

Karga yavrusuna bakmış, “benim ak pak evladım.” demiş. “Kişi kendi çocuğunu güzel, kendi eserini kusursuz görür. Başkalarına göre ne kadar çirkin ve kusurlu olursa olsun.” (Aksoy, 2014, s. 346)

İlişki Ögesi: Konuşma insana has bir özellik iken kargaya aktarılmıştır.

Katıra “baban kim?” demişler, “dayım at” demiş. “Aşağılık duygusu içinde bulunan kişi kendisini olduğu gibi göstermeye utanır da kötü yönünü gizler, sadece iyi yönüyle övünür.” (Aksoy, 2014, s. 349)

İlişki Ögesi: Konuşma insana has bir özellik iken katıra aktarılmıştır.

Kedi götünü görmüş, “yaram var” demiş. “Sıkıntısı olmayan densiz kişi, hiç yoktan kendine sıkıntı çıkarır.” (Aksoy, 2014, s. 354)

İlişki Ögesi: Konuşma insana has bir özellik iken kediye aktarılmıştır.

Kedi uzanamadığı ciğere murdar der. (Tilki erişemediği üzümüne “hevengim olsun” demiş. (Aksoy, 2014, s. 448)) “Kişi elde edemediği şeyi istemiyormuş gibi görünür.” (Aksoy, 2014, s. 355)

İlişki Ögesi: Konuşma insana has bir özellik iken kediye aktarılmıştır.

Kedi törpüyü yalar da kanlar çıktıkça “oh” der. “Akılsız kişi başkasına yarar verirken kendisi zarar etse de aldırılmaz.” (Aksoy, 2014, s. 355)

İlişki Ögesi: Konuşma insana has bir özellik iken kediye aktarılmıştır.

Köpeğe gem vurma, kendisini at sanır. “Kendisine karşı değeri varmış gibi davranılan değersiz kişi, gerçekten değerli bulunduğunu sanır.” (Aksoy, 2014, s. 371)

İlişki Ögesi: Sanmak eylemi insanlara has bir özellikken hayvana aktarılmıştır.

Kurda “neden boynun kalın?” demişler, “işimi kendim görürüm de ondan” demiş. “İşini başkasına inanmayarak kendisi gören, üzülmez; rahat eder.” (Aksoy, 2014, s. 377)

İlişki Ögesi: Konuşma insana has bir özellik iken kurda aktarılmıştır.

Küpe küp deyince küp adama düp (ayı) der. “Değersizliğini, boşluğunu yüzüne karşı söylediğiniz kişi, size sözünüzün yankısı gibi kötü bir karşılık verir.” (Aksoy, 2014, s. 382)

İlişki Ögesi: Konuşma insana has bir özellik iken küpe aktarılmıştır.

Lodosun gözü yaşlı olur. “Lodos rüzgârı yağmur getirir.” (Aksoy, 2014, s. 384)

İlişki Ögesi: Göz insan organı iken lodos rüzgârına aktarılmıştır.

Meramın elinden bir şey kurtulmaz. “Bir işi yapmaya azmeden ve ona dört elle sarılan kişi her halde başarıya ulaşır.” (Aksoy, 2014, s. 389)

İlişki Ögesi: El insan organı olarak merama (istek, arzu) aktarılmıştır.

Mısıra “yağmur geliyor” demişler; “çapan birlik mi?” demiş. “*Mısır bol su ister; ama çapalanmazsa sudan gereği gibi yararlanamaz.*” (Aksoy, 2014, s. 390)

İlişki Ögesi: Mısıra insana ait olan konuşma özelliği aktarılmıştır.

Mirasa “nereye gidiyorsun?” demişler; “esip savurmaya” demiş. “*Kişi kendisinin kazandığı malı elden çıkarmaya kıyamaz, ama miras kalan malı har vurup harman savurur.*” (Aksoy, 2014, s. 390)

İlişki Ögesi: Mirasa konuşma özelliği aktarılmıştır.

Öfkede akıl olmaz. “*İnsan öfkelenince mantıklı düşünemez, akılsızca işler yapar.*” (Aksoy, 2014, s. 405)

İlişki Ögesi: Akıl canlılar arasında sadece insana has bir kavramdır. Soyut bir kavram olan öfkede olması mümkün değildir.

Paranın yüzü sıcaktır. “*Parayı gören kimse onun çekiciliğine kapılır ve kendisinden para karşılığında beklenen işi yapmakta kolaylık gösterir.*” (Aksoy, 2014, s. 412)

İlişki Ögesi: Yüz insanın bir parçasıdır. Burada paranın kendisine aktarılmıştır.

Sarımsağı gelin etmişler, kırk gün kokusu çıkmamış. “*Bir topluluğun arasına yeni girmiş olan kötü kimsenin foyası ilk günlerde meydana çıkmaz.*” (Aksoy, 2014, s. 422)

İlişki Ögesi: Gelin olma durumu sarımsağa aktarılmıştır.

Sarımsak içli dışlı, soğan yalnız başlı. “*Anlaşan kimselerin birbirinden gizlisi saklısı yoktur. Başkasıyla böyle yakınlık kuramamış kimse tek başına yaşar.*” (Aksoy, 2014, s. 422)

İlişki Ögesi: Baş insan uzvu iken soğana aktarılmıştır.

Sen işten korkma iş senden korksun. “*İnsan yapacağı işi gözünde büyütmemeli, yenmeye azmederek çalışmaya koyulmalıdır.*” (Aksoy, 2014, s. 424)

İlişki Ögesi: Korku canlı varlık için geçerli bir kavramdır. Burada işin korkması ifadesiyle aktarım sağlanmıştır.

Sıçana rakı içirmişler, kediye meydan okumuş. “*Rakı güçsüz kişiye yiğitlik kazandırır.*” (Aksoy, 2014, s. 427)

İlişki Ögesi: Rakı içip sarhoş olmak insani bir özellik olarak sıçana aktarılmış.

Sıtma “ben tuttuğumu kırk yıl sonra tanırım.” demiş. “Sıtmaya yakalanan kişi tedavi görüp iyileşse bile aradan uzun zaman geçer de benzinin solukluğu geçmez.” (Aksoy, 2014, s. 428)

İlişki Ögesi: Konuşma insana has bir özellik iken sıtmaya aktarılmıştır.

Sinek pekmezciyi tanır. “İşini bilen kişi yararlanacağı kimseyi bilir.” (Aksoy, 2014, s. 428)

İlişki Ögesi: Tanımak eylemi insandan sineğe aktarılmıştır.

Soğuk “kırk kat keçe, ben ondan geçe; bir kat deri, ben ondan geri” demiş. “Bir kat deri giysi kat kat yün giysiden daha sıcak tutar.” (Aksoy, 2014, s. 429)

İlişki Ögesi: Konuşma insana has bir özellik iken soğuğa aktarılmıştır.

Tavuğun sadakası bir yumurta. “Gücü büyük işler başarmaya yetmeyen ya da zengin olmayan kişilerden ancak küçük yardımlar beklenebilir.” (Aksoy, 2014, s. 444)

İlişki Ögesi: Sadaka vermek Müslümanlara ait bir ibadettir. Bir hayvana aktarma yapılmıştır.

Tencere demiş: “Dibim altın.” Kaşık demiş: “Ben nerdeyim?” “İçyüzünü iyi bilen kimseye karşı kusurlarını gizlemeye çalışan ve yüksek nitelikleri bulunduğunu söyleyerek övünmeye kalkışan kişi, duruma düşer.” (Aksoy, 2014, s. 446)

İlişki Ögesi: Konuşma insana has bir özellik tencere ve kaşığa aktarılmıştır.

Tilki “benim için demem ama üzüksüz bağı kökü kurusun.” demiş. “Kurnaz kişi kendisinin yararlanacağı şeyi başkaları için gerekli imiş gibi göstermeye çalışır.” (Aksoy, 2014, s. 448)

İlişki Ögesi: Konuşma insana has bir özellik tencere ve kaşığa aktarılmıştır.

Tilkiye: “Tavuk kebabı yer misin?” demişler; “adamın güleceğini getiriyorsunuz” demiş. “Bir kimseye çok özlediği halde elde edemediği bir şey “ister misin” diye sorulur mu?” (Aksoy, 2014, s. 449)

İlişki Ögesi: Konuşma insana has bir özellik tilkiye aktarılmıştır.

Üzüm üzümüne baka baka kararır. “Her zaman bir arada bulunan kimseler, birbirlerine huy aşırlarlar.” (Aksoy, 2014, s. 457)

İlişki Ögesi: Bakmak canlı varlıklar özellikle de insana ait bir özellikken meyveye aktarılmıştır.

Yaza çıkardık danayı beğenmez oldu anayı. “Yetiştirdiğimiz, büyüttüğümüz gençler bizi beğenmezler.” (Aksoy, 2014, s. 470)

İlişki Ögesi: Beğenmek insana ait bir özellikken hayvana aktarılmıştır.

Yengece “niçin yan yan gidersin?” demişler; “serde kabadayılık var.” demiş. “Davranışları herkesten ayrı olan kişi bu durumunun yeteneksizliğinden değil, kendisinde daha üstün nitelikler bulunmasından kaynaklandığını ileri sürer.” (Aksoy, 2014, s. 473)

İlişki Ögesi: Konuşma insana has bir özellik yengece aktarılmıştır.

Yerin kulağı var. “Bir konu asla gizli kalmaz. Bir süre sonra herkesin duyduğunu görürsün.” (Aksoy, 2014, s. 474)

İlişki Ögesi: Kulak insan organı iken doğa aktarılmıştır.

Yılanın sevmediği ot, deliğinin ağzında biter. “Başkalarına kötülük etmek isteyenler karşılarında hep hoşlanmadıkları şeyleri bulurlar.” (Aksoy, 2014, s. 475)

İlişki Ögesi: Ağız insan organı iken doğaya aktarılmıştır.

Yılan kendi eğriliğine bakmaz da “devenin boynu eğri” der. “Kınanacak bir durumu olan kimse, kendi kusuruna bakmaz da başkasındaki benzer durumu kınar.” (Aksoy, 2014, s. 475)

İlişki Ögesi: Konuşma insana has bir özellik yılanı aktarılmıştır.

Yüksek dağın başı dumanlı olur. “Önemli işlerin başında bulunanlar, sürekli olarak sorumluluklarının sıkıntısı içinde olurlar.” (Aksoy, 2014, s. 480)

İlişki Ögesi: Baş insan uzvuyken doğaya aktarılmıştır.

b) Doğadan İnsana Aktarma: Türkçede doğadaki hayvanlar ve öteki varlıkların adları, onlarla ilgili sıfatlar başta olmak üzere birçok aktarmalardan yararlanıldığı görülmektedir. İnsan zihninde bir imge yaratarak canlı ve güçlü bir anlatım sağlamaya yöneliktir. (AKSAN, Anlambilim, 2009)

Aç arslandan tok domuz yeğdir. “Sadece soyluluk işe yaramaz. Soysuz olup para kazanan, soylu olup da para kazanmayandan üstündür.” (Aksoy, 2014, s. 109)

İlişki Ögesi: Arslan hayvanlar içerisinde en soylu, kral olarak kabul edilir. Domuz ise en küçük görülenlerdendir. Bu yönleriyle insana aktarma yapılmıştır.

Aç domuz darıdan çıkmaz. “Kötü yaradılışlı açın düşündüğü tek şey, karnını doyurmaktır. Bunu yaparken kime zarar verdiğini düşünmez.” (Aksoy, 2014, s. 110)

İlişki Ögesi: Domuz kötü huylu adledilen bir hayvandır bu yönüyle insan üzerine aktarma yapılmıştır.

Aç kurt arslana saldırır. “Açın gözü kararmıştır. O, karnını doyurmak için gerekirse ölümü göze alarak kendisinden kat kat güçlü olan yaratıklarla boğuşur.” (Aksoy, 2014, s. 113)

İlişki Ögesi: Hayvanlar âleminde arslan ve kurtun yırtıcılıkları ve mücadelecî yönleriyle tanınır. Burada bu yönleriyle insana aktarım yapılmıştır.

Ağacın kurdu içinde olur. “Bir topluluğu çökertip yıkacak öğeler, sinsi sinsi içeride çalışırlar.” (Aksoy, 2014, s. 118)

İlişki Ögesi: Kurt bir çok şeyin içerisinde yaşayarak o varlıkları içten içe çürütür ve yerler. Bazı insanlar da bu kurt gibi toplumu içerden çürütür.

Ağaç yaş iken eğilir. “Çocuklar küçük yaşta kolay eğitilir. Büyük insan kolay kolay eğitilmez.” (Aksoy, 2014, s. 119)

İlişki Ögesi: Ağaç fidan halindeyken kolayca eğilip büyüme yönü değiştirilebilir. Burada insanlar için de geçerli bir kural olarak aktarım yapılmıştır. Çocuk yaştaki eğitimin daha kalıcı ve sağlam olduğunu anlatmaktadır.

Alçacık eşeğe herkes biner. “Güçsüz ve koruyucusuz kişiyi buyruk altına almak ve hırpalamak kolaydır.” (Aksoy, 2014, s. 134)

İlişki Ögesi: Eşek toplumda hor görülen, ağır işlerde kullanılan bir hayvandır. Bu özellikleriyle insana aktarılmıştır.

Arslan kocayınca sıçan deliği gözetir. “Güçlü çağında ağır ve büyük işler yapmış, büyük kazançlar elde etmiş olan kimse güçten düşünce pek küçük işlerle uğraşır; azla yetinir.” (Aksoy, 2014, s. 154)

İlişki Ögesi: Arslan güçlü, mevki sahibi gibi özellikleriyle toplumdaki bu insanların yerine kullanılmıştır. Sıçan deliği ise basit, değersiz insanları ve onların işlerini karşılamaktadır. Bu yönüyle deyim aktarması olmuştur.

Arslan kükrerse beygir titrer. “Üstün gücü olanın öfkelenmesi, çevresindeki güçsüzleri korkutur.” (Aksoy, 2014, s. 155)

İlişki Ögesi: Arslan doğadaki konumu gereğince burada insanların yerine kullanış ve deyim aktarması oluşmuştur.

At ölür, itlere bayram olur. “Yüksek kimselerden birinin ölümü ya da görevden ayrılması, kimi zaman aşağılık kimselerin işine yarar.” (Aksoy, 2014, s. 163)

İlişki Ögesi: At hayvanlar arasında en beğenilen, istenen, yatırım yapılan, yoldaş olan, hele kültürümüzdeki ve tarihimizdeki yeri de düşünüldüğünde ayrılmaz bir parçamız olan bir hayvandır. Burada değerli insanlar yerine kullanılmıştır. İt ise aşağılanan, dövülen bir sokak hayvanıdır. Değersiz insanlar yerine kullanılmıştır.

Azan kurda kızan köpek. “Belalı kişinin hakkından şerli kişi gelir. Azan erkeğe çiftleşme isteği gösteren kadın yaraşır.” (Aksoy, 2014, s. 169)

İlişki Ögesi: Kurt akıllı, korkulan olması yönüyle bu tür insanlar yerine, köpek de sosyal konumu olan aşağılıktan dolayı aşağı insanların yerine kullanılarak deyim aktarması olmuştur.

Bal olan yerde sinek de olur. “Güzel şeyin çevresinde ondan yararlanmak isteyen asalaklar dolaşır.” (Aksoy, 2014, s. 179)

İlişki Ögesi: Sinek bir asalak olarak yaşar. Bazı insanlar da menfaat sağlamak için fırsat kollar ve yakaladıklarında bunu değerlendirmek için onun etrafında döner.

Besle kargayı oysun gözünü. “İyilik edip yetiştirdiğin öyle sütü bozuk, iyilik bilmez kimseler vardır ki sana en büyük kötülüğü yaparlar.” (Aksoy, 2014, s. 185)

İlişki Ögesi: Karga nankör olması yönüyle tanınan bir hayvandır. Bu özelliğinden dolayı insan aktarım yapılmıştır.

Bir çöplükte iki horoz ötmez. “Bir toplumda iki baş olmaz. Olursa aralarında anlaşmazlık çıkar, biri ötekini uzaklaştırır.” (Aksoy, 2014, s. 193)

İlişki Ögesi: Horoz kümesin lideridir ve her kümeste bir horoz olur. Bu yönüyle bir toplumda iki baş olmaz, olursa birisi ötekini devirir. Bu yönüyle doğadan insana aktarım yapılmıştır.

Bir katar deveyi bir eşek yeder. “Sessiz, uysal bir topluluğu, niteliksiz, ahmak bir kişi bile yönetir.” (Aksoy, 2014, s. 197)

İlişki Ögesi: Deve uysal olması, eşek ise ahmaklığı yönüyle tanınır. Bu yönleriyle insanlara aktarılmıştır.

Boş başak dik durur. “Kafası boş olan kişi kendini beğenir; çevresine yüksekte bakar.” (Aksoy, 2014, s. 204)

İlişki Ögesi: Başaklar büyüdükçe tane dolu olan üst kısımlarını yer çekiminin etkisiyle aşağı eğer. Ancak taneyle dolmayan, yetişmemiş başaklar dik durur. Bu yönüyle insanlara aktarılmıştır. Yetişmemiş, olgunlaşmamış insanlar için kullanılmıştır.

Devletin malı deniz, yemeyen domuz. “Devlete hıyanet etmeyi alışkanlık haline getirenlere göre devletin bitmez tükenmez malı vardır. Ondan aşırımayan budaladır.” (Aksoy, 2014, s. 240)

İlişki Ögesi: Domuz hayvanlar arasında Müslüman-Türk toplumunda en aşağılık, pis, kötü sayılandır. Bu özelliğiyle insan yerine konmuş ve aktarım yapılmıştır.

Domuzun kuyruğunu kes yine domuz. “Yaradılıştan kötü olan kişinin şu, bu yönünü düzeltseniz de mayasındaki bozukluğu gideremezsiniz.” (Aksoy, 2014, s. 246)

İlişki Ögesi: Domuz pisliği, hayınlığı karşılamaktadır toplumda. Onun kuyruğunu kesmekle bu özelliklerinden arındıramazsınız. Bu gibi insanlar için bu özellikler aktarılmıştır.

Dost dostun eğerlenmiş atıdır. “Gerçek dost arkadaşının sıkışık zamanında yardımına koşmaya hazır durumdadır.” (Aksoy, 2014, s. 247)

İlişki Ögesi: At, Türk milletinin her zaman yoldaşı, arkadaşı, sırdaşı olmuştur. Bu özelliğinden dolayı arkadaşlarımızın yardımına bir at gibi hızlı ve güçlü şekilde koşmayı anlatmaktadır.

Her horoz kendi çöplüğünde öter. “Bir kişinin kendi malı olan yerde, ya da kendisine çok bağlı bulunan çevrede sözü geçer.” (Aksoy, 2014, s. 308)

İlişki Ögesi: Horoz diklenmesi, kavgacı olması özelliğiyle insana aktarılmıştır.

Her yiğidin gönlünde bir arslan yatar. “Herkesin gönlünde elde etmek istediği büyük bir şey vardır.” (Aksoy, 2014, s. 313)

İlişki Ögesi: Arslan gücü, prestiji, hâkimiyeti temsil etmektedir. İnsanların gönlünde yatması mümkün değildir. Bu yönüyle aktarım yapılmıştır.

İki arslan bir posta sığmaz. “Bir ülkede iki baş hakim olmaz. Böyle iki baş bulunursa geçinemezler, biri ötekini ortadan kaldırır.” (Aksoy, 2014, s. 320)

İlişki Ögesi: Arslan hâkimiyetin sembolü olarak insanların liderlerine aktarılmıştır.

İt ulur, birbirini bulur. “Aşağılık kimse bir konu üzerinde sesini yükseltince aynı amacı güdenler o ses etrafında toplanır, kendisiyle birleşirler.” (Aksoy, 2014, s. 335)

İlişki Ögesi: İt horlanan, taşlanan, aşağılanan bir hayvandır bu özelliğiyle insana aktarılmıştır.

Ölmüş koyun kurttan korkmaz. “Her şeyini yitirmiş olan kişinin saldırgana bir şey kaptırmaktan korkusu olmaz.” (Aksoy, 2014, s. 407)

İlişki Ögesi: Kurt avcılığı, gücü ile, koyun ise masumiyet ve zayıflığıyla tanınır. Bu özelliklerinden hareketle insana aktarım yapılmıştır.

Sahipsiz eve it buyruk. “Kimsenin ilgilenmediği, sahip çıkmadığı işler üzerinde değersiz kişiler egemenlik kurarlar.” (Aksoy, 2014, s. 420)

İlişki Ögesi: İt değersiz bir hayvan olarak bilinir. Bu özelliğiyle değersiz insanlara aktarım yapılmıştır.

Vakitsiz öten horozun başını keserler. “Bir sözün zamanında söylenmemesi büyük zararlara yol açabilir. Bu yüzden uygun zamanı beklemeli.” (Aksoy, 2014, s. 458)

İlişki Ögesi: Vakitsiz öten horoz halk arasında iyi sayılmaz ve o horozu keserler. Bu özelliğiyle insanlara aktarılmıştır.

c) Doğadan Doğaya Aktarım: İmgesel anlatımın güçlü olduğu Türkçede sık sık bu aktarım türüne rastlanır. Doğadaki bitkileri, hayvanları, başka hayvan ve bitkilerin, başka nesnelere adlarıyla kavramlaştırma dilimizde çok yaygındır. (AKSAN, Anlambilim, 2009)

Ağustosta beyni kaynayanın zemheride kazanı kaynar. “Yazın sıcak günlerinde tarlada çalışan kişi, zahiresini kazanır; kışın soğuk günlerinde geçim sıkıntısı çekmez.” (Aksoy, 2014, s. 123)

İlişki Ögesi: Beyin insan organı olarak somut bir yapıdadır. Kaynamak 100 c°’da saf suyun buharlaşmaya başladığı sıcaklıktır. Beynin kaynaması fiziksel olarak mümkün değildir, çünkü katı bir yapıdır. Bu yüzden deyim aktarması söz konusudur.

Çirkefe taş atma, üstüne sıçrar. “Kötülük yapmak için fırsat arayan kişilerle çatışma; zararlı çıkar, kirlenirsin.” (Aksoy, 2014, s. 219)

İlişki Ögesi: Sıçramak sıvılar için geçerlidir. Çirkeflik soyut bir kavramdır. Doğadan doğaya aktarma olmuştur.

Doğru söz acıdır. “Kusurları, yanlışları, düzensizlikleri, yolsuzlukları bütün çıplaklığıyla ortaya koyan ve eleştiren söz bu işlere yapanlara çok acı gelir.” (Aksoy, 2014, s. 245)

İlişki Ögesi: Acı, tat duygusuyla algılanırken; işitme duygusuyla algılanabilen söze aktarılmıştır.

Dost acı söyler. “*Yakın dostlar kendimizi düzeltmemiz için kusurlarımızı söyler. Yine de bu doğru sözler bize acı gelebilir.*” (Aksoy, 2014, s. 246)

İlişki Ögesi: Acı tat duygusuyla alınabilir. Söz ise işitme duygusuyla. Bu yolla aktarım oluşmuştur.

Hak söz ağıdan acıdır. “*Doğru söz zehirden daha acıdır bazen.*” (Aksoy, 2014, s. 300)

İlişki Ögesi: Acı tatma duygusuyla alınabilen bir duyudur, işitme duygusuyla alınabilen söze aktarılmış, bu yolla doğaya aktarılmıştır.

Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır. (Tatlı söz can azığı, acı söz baş kazığı) “*Tatlı sözlerle en kötü insanlar dahi yola getirilebilir.*” (Aksoy, 2014, s. 444)

İlişki Ögesi: Tatlı tatma duygusuyla algılanırken; işitme duygusuyla algılanan söze, ifadeye aktarılmıştır.

Yumuşak huylu atın çiftesi pek olur. “*Yumuşak huylu kimselerin kızması, korkunç olur.*” (Aksoy, 2014, s. 479)

İlişki Ögesi: Yumuşak dokunma duygusuyla hissedilirken burada huya, ahlaka yani soyut kavramlara aktarılmıştır.

ç) Duyular Arası Aktarım: Değişik duyu alanlarının kavramlarının bir araya getirilmesiyle birinin bir diğerine aktarılması işidir. Yumuşak gibi dokunma duygusuyla ilgili bir kavramı *yumuşak ses* şeklinde kullandığımızda işitme duyusuna aktarmış oluyoruz.

Acı söz insanı dininden çıkarır. “*Kötü söz bir kimseyi çileden çıkarır, kötü davranışlara sürükler.*” (Aksoy, 2014, s. 109)

İlişki Ögesi: Acı, tatma duygusuyla alınırken burada işitme duygusuyla algılanabilen söze aktarılmıştır.

Ağır git ki yol alsın. “*Tuttuğu yolda ilerlemek isteyen, yavaş yavaş, ama güvenilir adımlarla yürümelidir.*” (Aksoy, 2014, s. 121)

İlişki Ögesi: Ağır TDK sözlükte sf. 1. Tartıda çok çeken, hafif karşıtı 2. Çapı, boyutu büyük anlamlarında somut bir anlamda kullanılmıştır... 17. *zarf* Yavaş bir biçimde. Bu atasözündeki anlam işte bu 17. anlamıdır. Bu sebeple somut bir kavramken yürüyüşün bir çeşidi olmuş ve deyim aktarması yapılmıştır.

Ağır otur ki molla desinler. “*Hoppalık, züppelik etme; ağırbaşlı ol ki büyüğümüz diye sana saygı gösterebilirler.*” (Aksoy, 2014, s. 121)

İlişki Ögesi: Somut bir yapı olan ağır, bir eylem olan oturmağa sıfat olarak verilmiştir. Bu sebeple deyim aktarması oluşmuştur.

Ağır ol batman gel. “*Batmanlarla tartılacak gibi ağır ol. Ağırbaşlı ol ki değerini üstün tutulsun.*” (Aksoy, 2014, s. 121)

İlişki Ögesi: Somut bir yapı olan ağır, davranışların nasıl yapılması yönünde bir anlamda kullanılmıştır. Bu sebeple somut olan ağır deyim aktarması olarak kullanılmıştır.

Dost acı söyler. “*Kusurumuzu görenler canımız sıkılmasın diye doğruyu söylemeye çekinirler. Ama yakın dostlar onu söylemeyi borç bilirler.*” (Aksoy, 2014, s. 246)

İlişki Ögesi: Acı tatma duygusuyla alınırken söze aktarılmıştır.

Hak söz ağıdan acıdır. “*Kusurları, yanlışları, yolsuzlukları... bütün çıplaklığıyla ortaya koyan ve eleştiren söz, bu işleri yapanlara çok acı gelir.*” (Aksoy, 2014, s. 300)

İlişki Ögesi: Acı tatma duygusuyla alınabilen bir duyuyken işitme duygusuna aktarılmıştır.

Paranın yüzü sıcaktır. “*Parayı gören kimse onun çekiciliğine kapılır ve kendisinden para karşılığında beklenen işi yapmakta kolaylık gösterir.*” (Aksoy, 2014, s. 412)

İlişki Ögesi: Sıcak dokunma duygusuna ait bir duyuyken doğaya aktarılmıştır.

Şaraptan bozma sirke keskin olur. “*Sonradan azan kişi eskiden beri yolunu şaşırılmış kimseden daha azgın olur.*” (Aksoy, 2014, s. 437)

İlişki Ögesi: Keskin dokunma duygusuyla algılanırken burada tatma duygusuna aktarım yapılmıştır.

Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır. “*Tatlı dil, azgın düşmanı bile yola getirir.*” (Aksoy, 2014, s. 444)

İlişki Ögesi: Tatlı, tatma duygusu ile algılanabilen bir kavramdır. Burada dilin yani söylemlerin yumuşaklığı, ulviliği, etkisi en derin düşmanı dahi yola getirecek şekilde kullanılmasından bahsedilmiş ve bu da işitme duygusuyla algılanabilen bir kavramdır. Bu yolla bir aktarım yapılmıştır.

Tatlı tatlı yemenin acı acı geçirmesi olur. “*Sonunu düşünmeden hoşlandığı şeyleri yapan kişi, bir süre sonra bunun sıkıntısını çeker.*” (Aksoy, 2014, s. 444)

İlişki Ögesi: Acı tat duyusuyla alınabilirken burada kötü, fena anlamında kullanılarak aktarım yapılmıştır.

Tatlı ye, tatlı söyle. “Her zaman güzel şeyler yiyip, güzel sözler söyleyelim.” (Aksoy, 2014, s. 444)

İlişki Ögesi: Tatlı tatma duyusu iken söze aktarılmıştır.

Yumuşak huylu atın çiftesi pek olur. “Yumuşak huylu kimselerin kızması, korkunç olur. Çünkü sabırları taşıdığı tepki verirler.” (Aksoy, 2014, s. 479)

İlişki Ögesi: Yumuşak dokunma duyusuna aitken, huy gibi soyut bir kavrama aktarılmıştır.

d) Somutlaştırma: En yaygın türü belli bir durumu, davranışı, bir tutumu insan gözünde çok somut bir biçimde canlandırmak üzere çoğu kez, bir sahnede izlenircesine dile getirmek amacıyla oluşturulan deyimlerde görüyoruz. (AKSAN, Anlambilim, 2009)

Aç elini kora sokar. “Aç insan, yiyeceğini sağlamak için kendisini tehlikeye atmaktan çekinmez.” (Aksoy, 2014, s. 110)

İlişki Ögesi: Elini yanmış ateşe, kora sokmak somut bir kavramdır. Tehlikeye girmek soyut bir ifade iken bu şekilde somutlaştırma yapılmıştır.

Açma sırrını dostuna, o da söyler dostuna. “Bir sır dosta bile açılmamalıdır. Açılırsa o da kendi dostuna anlatır. Böylece sır yayılır.” (Aksoy, 2014, s. 113)

İlişki Ögesi: Açmak fiili TDK Türkçe sözlükte: (Kolektif, 2011) 1. Bir şeyi kapalı durumdan açık duruma getirmek. 2. Engeli kaldırmak. Anlamlarına gelmektedir. Sırrını bir dostuna anlatmak, paylaşmak anlamında bu atasözünde kullanılmış, bu soyut durum somutlaştırılmıştır.

Armut dalının dibine düşer. “Bir kimse önce yakınlarına yararlı olur. Çocuk soyuna çeker.” (Aksoy, 2014, s. 153)

İlişki Ögesi: Yerçekimi gereği cisimler kütlelerine orantılı olarak hızlı şekilde yere doğru iner. Burada yakınlarına yararlı olmak ve soya çekme eylemleri somutlaştırılmıştır.

Ayağını yorganına göre uzat. “Giderini gelirine uydur. Harcamaların gelirini aşmasın.” (Aksoy, 2014, s. 166)

İlişki Ögesi: Harcamalarını ölçülü yapmasını anlatmak isterken somut bir duruma aktarım yapılarak anlatım güçlendirilmiştir.

Bal tutan parmağını yalar. (Harman döven öküzün ayağı bağlanmaz. (Aksoy, 2014, s. 302)) “Başkalarına güzel şeyler dağıtmakla görevli olan kimse, dağıttığından az çok kendisi de yararlanır.” (Aksoy, 2014, s. 179)

İlişki Ögesi: soyut bir durumu göz önünde canlandıracak şekilde anlatım yapılarak aktarım yapılmıştır.

Bıçak yarası geçer, dil yarası geçmez. (El yarası onulur, dil yarası onulmaz) “Silahla açılan el yarası çabuk geçer. Ancak dil yarası kolay kolay kapanmaz.” (Aksoy, 2014, s. 189)

İlişki Ögesi: Dil yarası ifadesinde somutlaştırma yapılmıştır. Yürekta ve akılda fiziki anlamda yaradan bahsedilmemekte, somut yaraya aktarma yapılmıştır.

Cahile söz anlatmak, deveye hendek atlatmaktan güçtür. “Ne kadar uğraşsanız uğraşın, deveye hendek atlatamazsınız. Cahile söz anlatmak bundan da zordur.” (Aksoy, 2014, s. 210)

İlişki Ögesi: Cahile söz anlatamama durumu, deveye hendek atlatma olgusuna somutlaştırılmıştır.

Dost kara günde belli olur. “Sevinçli, mutlu günlerinde bir kişi ile dostluk ilişkisi kuranlar çok olur. Kara gününde bir kişi ile dost kalmak ise üzüntüyü paylaşmayı gerektirir. Buna katlanan gerçek dosttur.” (Aksoy, 2014, s. 248)

İlişki Ögesi: Kara renk kötülüğün, kasvetin temsilidir. Burada zor geçen, sıkıntılı günleri belirtmek maksadıyla somutlaştırma yapılarak aktarım sağlanmıştır.

Haramın temeli olmaz. “Haram kazanç bir işe yaramadan telef olur gider.” (Aksoy, 2014, s. 302)

İlişki Ögesi: Haram soyut bir kavramken temel gibi somut bir kavramla somutlaştırma yapılmıştır.

Hocanın vurduğu yerde gül biter. “Öğretmen gerekli görürse çocuğu döver. Bu nimettir. Gül diye nitelendirilir.” (Aksoy, 2014, s. 316)

İlişki Ögesi: Yanakta oluşan kızarıklık güllerin açmasına aktararak somutlaştırılmıştır.

İnsan sözünden, hayvan yularından tutulur. “Söylediği söz kişiyi bağlar. Buna aykırı bir şey yapmaya kalksa sözü hatırlatılır. Onun için söylediğinin dışına çıkamaz. Bu

durum, yularından tutulduğu için bir yöne kıpırdayamayan bir hayvanın durumuna benzer.”

(Aksoy, 2014, s. 328)

İlişki Ögesi: Hayvanların yularından tutularak bir yöne hareket edememeleri durumu, insanın söz verdiği zaman bun a uymak zorunda olması durumuna somutlanarak ifade edilmiş ve abu sayede aktarım yapılmıştır.

İp inceldiği yerden kopar. *“Bir durum, en çürük yerinden patlak verir.”* (Aksoy, 2014, s. 328)

İlişki Ögesi: Bir durumun en sorunlu kısmı risk anında patlak vererek bozular. Aynı bir ipin en zayıf noktasının ilk önce koptuğu gibi.

Laf torbaya girmez. *“Ağızdan çıkan bir söz artık gizli kalmaz.”* (Aksoy, 2014, s. 383)

İlişki Ögesi: Torbaya girmek somut bir durumu ifade eder. Sözün torbaya girmesi, saklanması söz konusu değildir.

Mızrak çuvala sığmaz. *“Herkesin gözü önündeki gerçekler örtbas edilemez.”* (Aksoy, 2014, s. 390)

İlişki Ögesi: Gerçeklerin saklanamayacağı durumu somut bir ifade olan mızrağın çuvala sığamayacağı ile aktarım yapılmıştır.

Para parayı çeker. *“Elde para bulunursa onunla yeni para kazanabilirsin.”* (Aksoy, 2014, s. 413)

İlişki Ögesi: Çekmek eylemi bir nesnenin bir ucundan tutup sündürmek, itmek, koparmak anlamında kullanılır. Paraya para katmak, bu eylemi somutlaştırmak için çekmek eylemi kullanılıp aktarım sağlanmıştır.

Sevda geçer yalan olur, sonra sokar yılan olur. *“Sevda sevgilileri önce kaynaştırır, bir süre sonra söner. Öyle ki başta mutluluk kaynağı iken sonra rahatsızlık etkeni olur.”* (Aksoy, 2014, s. 426)

İlişki Ögesi: Sevgi, yılanın sokması ile somutlaştırılmıştır.

Sonuç

Atasözlerinin içinde tespit ettiğimiz deyim aktarmalarından en çok paya insandan doğaya aktarım (83 adet) sahipken sırasıyla, doğadan insana aktarım (25 adet), somutlaştırma (16 adet), duyular arası aktarım (12 adet), doğadan doğaya aktarım (7 adet) yer almaktadır.

Görüldüğü gibi insandan doğaya aktarım en çok kullanılan aktarım çeşididir. Bunun sebebi Türkçede insan dışındaki varlıklara insan özelliklerini yüklemenin, onları insanî özelliklerle tanıma ve tanıtmamanın, somutlaştırmanın anlama kuvvet katmak için sıkça bu anlam olayının kullanıldığı düşünülebilir. Bu da genel olarak her insanın olduğu gibi Türk insanının da anlama ve anlatma becerisinin somuta daha yatkın olması olarak yorumlanabilir. Sonrasında doğadan insana aktarım ikinci sırada yer alıyor. Burada da doğa karşısında kimi zaman muzaffer kimi zaman aciz kalan insanın doğaya duyduğu hayranlık veya korku yer alır. Bu yüzden de doğadan insana aktarım yapılmaktadır. Somutlaştırma üçüncü sırada yer alıyor. Bu anlam olayı insanın somuta yatkınlığı ifade etmek için önemli bir veri. Bugün dinlere de baktığımızda somut mükafatların veya cezaların varlığını görürüz. Irmaklar, bahçeler, meyveler, sular... Buna sebep olarak insanın somut durumlara olan kavrama ve anlayış düzeyini gösterebiliriz. Son sırada doğadan doğa aktarım söz konusu. Burada yine insan oğlunun somuta yatkınlığının bir ifadesi ortaya çıkmaktadır. Çünkü yeni kavram veya olayları zaten var olan başka kavram ve durumlarla anlatmak onun bu yönünü vurgulamaktadır. Bu konuda yapılan çalışmalardan biri olan ve yaygın bir şekilde kullanılan Ehrman ve Leaver (2003) anketidir. Bu anket yabancı dil öğrenimi için kullanılmasına karşın insanın öğrenme biçimini net bir şekilde ortaya koymaktadır. Bu ankette 30 madde vardır. Her bir madde kendi içinde ikiye ayrılır ve her birinde birer cümle bulunur. Bu cümlelerin altında 1'den 9'a kadar yer alan ölçekte 5 dengeyi, 1 soldaki cümleyi, 9 ise sağdaki cümleyi seçtiğini ifade eder. Bu testin sonucunda katılımcıların %82,4'lük bölümünün somut öğrenici olduğu anlaşılmıştır. (Uzun, 2013, s. 79)

Yapılan tüm aktarma süreçlerinde Türklerin özelinde tüm insanların somuta olan yatkınlığının vurgulandığı görmekteyiz.

Kaynakça

(2020, 07 02). sozluk.gov.tr: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı

AKSAN, D. (1978). *Anlambilimi ve Türk Anlambilimi (Ana Çizgileriyle)*. Ankara.

Aksan, D. (1982). *Her Yönüyle Dil 3. Cilt*. Ankara: TDK.

Aksan, D. (2000). *Türkiye Türkçesinin Dünü, Bugünü, Yarını*. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Aksan, D. (2005). *Türkçenin Zenginlikleri İncelikleri*. Ankara: Bilgi.

AKSAN, D. (2009). *Anlambilim*. Ankara : Engin yayınevi.

Aksoy, Ö. A. (2014). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü 1*. İstanbul: İnkılap Yayınları.

DİLÇİN, C. (2005). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları: 517.

George Lakoff, M. J. (2010). *Metaforlar: Hayat, Anlam, ve Dil*. İstanbul: İthaki Yayınları.

- Kâmile İMER, A. K. (2013). *Dilbilim Sözlüğü*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Kemal, M. (2003). *Budist Türk Çevresi Eserlerinde Metafor*. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Kolektif. (2011). *Büyük Türkçe Sözlük*. Ankara: TDK.
- Saraç, M. (2000). *Klâsik Edebiyat Bilgisi – Belâgat*. İstanbul: R Yayınları.
- Sarı, S. K. (2012). *KUTADGU BİLİĞ’DE METAFOR (Yüksek Lisans Tezi)*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Uzun, T. (2013). *YÜKSEKÖĞRETİMDE BAĞIMSIZ ÖĞRENME MERKEZİNİ KULLANAN İNGİLİZCE HAZIRLIK SINIFI ÖĞRENCİLERİNİN ÖĞRENME EĞİMLERİ VE BİÇEMLERİ (Yüksek Lisans Tezi)*. Ankara : Ankara Üniversitesi.

Extended Abstract

Proverbs are very valuable to every nation. The Turks, as a great and old nation, have many proverbs. We see examples of this in Göktürk monuments, our first written document. "Tokuz Oguz Begleri, bu sabımın katıgdı tıngla: Nine Oguz gentlemen, listen to this sab my properly" in the example of "sab" comes across as "sab". This word is used in Uighur texts with the same task. We also find proverbs in our later written sources. Divan-ı Lügat'it Turk, Dede Korkut et. No matter which branch of Turkish literature you look at, you'll surely see the proverbs. In divan literature, his accesses are given a lot of space. Idiopia (statement transfer) is the job of defining something with another befitting (the pale virgin of the night: moon) or describing the unknown by likening it to the known one. Turkish is a language in which the narrative of nature and concrete is strong. Because Turks have lived a difficult life intertwined with nature's challenges, climate, geography, animals. Therefore, both abundant and unique examples of this case of meaning are encountered in Turkish.

There are many different definitions for exporting statements. Dogan Aksan describes it as follows: "A tendency to associate with one another through an analogy between two things with close interest between them is a language event."

There are five types of statement transfer:

1) Transfer from man to nature

2) Transfer from nature to person

3) Transfer from nature to nature

4) Intersensory transfer

5) Embodiment

a) Transfer from Person to Nature: In Turkish, we see that some parts of the clothing and objects in nature are transferred to nature as well as the organs and body parts of the human being.

b) Transfer from Nature to Man: It is seen that many transfers are used in Turkish, including the names of animals and other beings in nature, adjectives related to them. It is aimed at creating an image in the human mind and providing a vivid and powerful expression.

Transfer from Nature to Nature: This type of transfer is frequently found in Turkish, where the visual expression is strong. It is very common in our language of conceptualizing plants, animals, other animals and plants in nature, in the names of other objects.

ç) Intersensory Transfer: It is the work of combining concepts of different sensory areas and transferring one to another. When we use a concept of soft touch as soft sound in the form of soft sound, we transmit it to the hearing.

d) Embodiment: The most common type is that we see in phrases created to express a certain situation, behavior, attitude as they are watched in a scene, often to portray a very concrete attitude in the human eye.

The most common statement stake in proverbs is transmission (83 units) from person to nature, respectively, transmission from nature to person (25 units), embody (16 units), intersensory transmission (12 units), transmission from nature to nature (7 units). As you can see, transfer from person to nature is the most common type of transfer. This is because it is often thought that this case of meaning is used to install human characteristics in non-human beings in Turkish, to recognize and introduce them with human characteristics, to add strength to understanding and embodying them. This can be interpreted as a more comprehensive ability of Turkish people to understand and explain, as in general, as every human being is. Then the transfer from nature to person is second. Here, there is also the admiration or fear of the person who is sometimes victorious and sometimes incapacitated in the face of nature. Therefore, it is transmitted from nature to human beings. Embodiment ranks third. This is important data to express a man's tendency to concrete. Today, when we look at religions, we see the existence of concrete rewards or punishments. Rivers, gardens, fruits, water. We can show this level of understanding and understanding of concrete situations. In the last place is nature transfer from nature. Here again, an expression of human tendency to concrete emerge. Because explaining new concepts or events with other concepts and situations that already exist emphasizes this aspect of it. One of the studies on this subject is the widely used Ehrman and Leaver (2003) survey. Although this survey is used for foreign language learning, it clearly demonstrates the way a person learns. There are 30 articles in this survey. Each item is divided into two within itself, each with one sentence. Under these sentences, it refers to 5 balances on a scale from 1 to 9, 1 sentence on the left and 9 on the right. As a result of this test, 82.4% of the participants were found to be concrete learners. (Uzun, 2013, p. 79)

In all the transfer processes, we see that all people's predisposition to concrete is emphasized in all the transfer processes.